

ЗАТВЕРДЖУЮ

Президентка Національного університету
«Київський авіаційний інститут»

Ксенія СЕМЕНОВА

2026 року

ВИСНОВОК

**Національного університету «Київський авіаційний інститут» (далі – КАІ)
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Поливача Романа Олександровича на тему: «Міжнародні
економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного
міжнародного публічного права», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право»**

Витяг

**із протоколу № 2 розширеного засідання
кафедри міжнародного та європейського права КАІ
від «16» червня 2026 року**

**Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри
міжнародного та європейського права:**

Головуючий на засіданні – д.ю.н., проф., професор кафедри
Волошин Ю.О.; д-р філософії з ю.н., старший викладач, в.о. завідувача кафедри
Немченко К.С.; д.ю.н., проф., професор кафедри Нуруллаєв І.С.; д.ю.н., проф.,
професор кафедри Прощаєв В.В.; д.ю.н., професор кафедри Бабін Б.В.; д.ю.н.,
професор кафедри Пазюк А.В.; к.ю.н., доцент кафедри Замула А.Ю.; к.і.н.,
доцент кафедри Широкова-Мурараш О.Г.; к.ю.н., доц., доцент кафедри
Чистякова Ю.В.; к.ю.н., заступник завідувача кафедри Максимович Р.О.;
провідний фахівець Цвігун О.В.

Аспіранти кафедри: Поливач Р.О., Бушок О.О., Дунаєвський Р.В..

**Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри
міжнародних економічних відносин: д.е.н., професор кафедри Мандра В.В.;
д.е.н., доц., професор кафедри Висоцька М.П.; к.е.н., доц., професор кафедри
Татаренко Н.О.**

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій: к.політ.н, доц., доцент кафедри Сапсай А.П.;

Присутні на засіданні представники Факультету права і міжнародних відносин: к.ю.н, доц., декан Факультету Жукорська Я. М.; Стригуль М.В., к.соціол. н., доц., заступник декана

Серед присутніх 2 доктори економічних наук, 5 докторів юридичних наук, 1 кандидат політичних наук, 1 кандидат економічних наук, 4 кандидати юридичних наук, 1 доктор філософії у галузі права, 1 кандидат соціологічних наук, 1 кандидат історичних наук.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційної роботи аспіранта кафедри міжнародного та європейського права КАІ Поливача Романа Олександровича на тему: «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права Максимович Роман Олегович.

Дисертація виконувалася на кафедрі міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ. Тема дисертації «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права» затверджена на засіданні Вченої ради Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету (протокол №7 від 25 жовтня 2022 року).

Виступили:

Здобувач Поливач Роман Олександрович представив основні положення дисертації «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Доповідач переконливо обґрунтував актуальність обраної теми, виходячи з того, що після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну економічні санкції остаточно трансформувалися з переважно політичного інструменту тиску у комплексний міжнародно-правовий механізм реагування на міжнародно-протиправні діяння держав. У дисертації підкреслено, що санкційні режими проти Російської Федерації та Ірану сьогодні функціонують не як

ізолювані набори заборон, а як система взаємопов'язаних юридичних, фінансових, торговельних, технологічних, морських і корпоративних обмежень, які впливають як на публічну поведінку держав, так і на приватноправові відносини.

У ході дослідження показано, що санкції проти Російської Федерації мають безпосередній зв'язок із агресією проти України, починаючи з окупації Криму у 2014 році та особливо після 24 лютого 2022 року. Водночас санкційний режим щодо Ірану розглянуто у зв'язку з підтримкою збройних конфліктів, поставками озброєння, роллю Ірану у безпековій дестабілізації Близького Сходу, а також у контексті його фактичної підтримки російської агресії проти України. Такий порівняльний підхід дозволив автору сформулювати висновок про формування нового типу санкційної взаємодії, у межах якої держави-адресати санкцій не лише зазнають міжнародного тиску, а й виробляють власні асиметричні контрреакції.

Особливу увагу дисертант приділив правовій природі міжнародних економічних санкцій. У роботі послідовно доведено, що економічні санкції необхідно відмежовувати від контрзаходів, торговельних блоkad, реторсій та інших форм міжнародно-правового примусу. На відміну від контрзаходів, які мають чітку прив'язку до попереднього міжнародного правопорушення та спрямовані на відновлення порушеного права, сучасні санкції можуть мати превентивну, стримувальну, коригувальну, репутаційну та безпекову функції. У цьому полягає одна з ключових теоретичних переваг роботи, оскільки вона не обмежується описом санкційних режимів, а визначає їх місце у системі міжнародного публічного права.

У першому розділі дисертації автор дослідив категорію міжнародних економічних санкцій у міжнародному публічному праві, розкрив їх поняття, види, правову природу, функціональне призначення та співвідношення із суміжними міжнародно-правовими інститутами. Важливим є аналіз санкційного механізму Європейського Союзу, в межах якого обмежувальні заходи розглянуто як інструмент спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Окремо досліджено санкційне право США, яке відзначається складною системою первинних і вторинних санкцій, значною роллю виконавчої влади та високим рівнем екстериторіального впливу.

У другому розділі дисертації здійснено юридичний аналіз сучасних економічних санкцій, введених проти Ірану та Російської Федерації. Досліджено історичні передумови санкцій проти Ірану, роль Організації Об'єднаних Націй, США та Європейського Союзу, а також особливості іранської санкційної контрреакції. У цьому контексті особливу наукову цінність має обґрунтування використання Іраном потенціалу Ормузької протоки як форми асиметричного впливу на держави-ініціатори санкцій. Автор доводить, що загроза обмеження судноплавства через Ормузьку протоку не може розглядатися як правомірне

обмеження міжнародного транзитного проходу, однак вона має значний економічний та політико-правовий вплив на глобальні енергетичні ринки.

При аналізі санкцій проти Російської Федерації дисертант приділив увагу програмам санкцій ЄС, США та Великої Британії, а також їх впливу на енергетичний сектор, фінансовий ринок, технологічний імпорт, судноплавство, страхування, корпоративні правовідносини та міжнародну торгівлю. Окремо обґрунтовано міжнародно-правову природу тіньового флоту Російської Федерації як системного механізму обходу санкцій. У роботі доведено, що тіньовий флот не є сукупністю випадкових порушень, а функціонує як організована мережа судовласників, операторів, страхових структур, посередників і юрисдикцій із послабленим контролем.

У межах дослідження здобувач переконливо показав, що ефективність сучасних санкційних режимів залежить не лише від формального введення обмежень проти держави-адресата, а й від здатності міжнародної спільноти контролювати пов'язаних приватних суб'єктів, які забезпечують обхід таких обмежень. Цей висновок є особливо важливим для України, оскільки російський енергетичний експорт залишається одним із ключових джерел фінансування агресії, а отже, протидія обходу санкцій має пряме значення для забезпечення міжнародного миру та безпеки.

У третьому розділі дисертації досліджено судову та арбітражну практику застосування економічних санкцій проти Російської Федерації та Ірану. Автор проаналізував інструменти оскарження санкцій у Суді справедливості Європейського Союзу, Європейському суді з прав людини та судах США. Важливим є висновок про те, що особи, до яких застосовано санкції, формально мають право на судовий захист, однак ефективність такого захисту залежить від здатності довести відсутність зв'язку з політичним режимом держави-адресата, військовою агресією, обходом санкцій або підтримкою дій, на які спрямований санкційний режим.

Окреме місце в дисертації займає аналіз міжнародних економічних санкцій як фактора впливу на міжнародний комерційний арбітраж. Автором розкрито проблеми арбітрабельності спорів, пов'язаних із дією санкцій проти Ірану та Російської Федерації, а також визначено наслідки санкцій для виконання договорів, банківських розрахунків, корпоративного управління та міжнародної торгівлі. Обґрунтовано, що введення санкцій саме по собі не означає автоматичного настання форс-мажору і не звільняє сторону від виконання зобов'язань без оцінки конкретних обставин, часу виникнення зобов'язання, змісту санкційної заборони та поведінки боржника.

Значну увагу приділено проблемі заморожених суверенних активів Російської Федерації. У дисертації встановлено, що замороження активів держави-агресора та можливість спрямування доходів або самих активів на компенсацію шкоди Україні відображають тенденцію трансформації традиційного підходу до державного імунітету. Автор виважено підкреслює, що

йдеться про складний і дискусійний механізм, який має бути узгоджений із принципами міжнародного права, стабільністю міжнародної фінансової системи та потребою забезпечення ефективної відповідальності держави за грубе порушення імперативних норм міжнародного права.

За результатами комплексного дослідження, дисертант довів, що санкційні режими проти Ірану та Російської Федерації є не лише інструментами зовнішньої політики окремих держав чи міжнародних організацій, а й важливими елементами сучасного міжнародного правопорядку. Їх розвиток свідчить про поступове формування нової галузевої підсистеми міжнародного санкційного права, яка поєднує норми міжнародного публічного права, міжнародного економічного права, міжнародного морського права, права міжнародної безпеки, прав людини та міжнародного приватного права.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у професійну адвокатську діяльність, що підтверджується Довідкою про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність адвоката (вих. № 10-04-2026 від 10 квітня 2026 року), яка свідчить про практичну значущість одержаних наукових результатів.

Теоретичні положення та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, мають значення для розвитку української та міжнародної доктрини санкційного права, удосконалення національного санкційного законодавства України, формування підходів до протидії обходу санкцій, а також для правозастосовної практики суб'єктів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність в умовах дії санкційних режимів.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою і логікою дослідження та складаються з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Після закінчення презентації Поливача Р.О. присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Запитання до здобувача:

1. Волошин Ю.О., д.ю.н., проф., професор кафедри міжнародного та європейського права:

Запитання: У чому полягає ключова відмінність міжнародних економічних санкцій від контрзаходів у сучасній системі міжнародного права?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! Ключова відмінність між міжнародними економічними санкціями та контрзаходами полягає насамперед у їх правовій природі, підставах застосування та функціональному призначенні.

Контрзаходи є класичним інститутом міжнародної відповідальності держав, який знайшов відображення, зокрема, у Проекті статей Комісії міжнародного права ООН про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння 2001 року. Вони можуть застосовуватися лише у відповідь на вже вчинене міжнародно-протиправне діяння конкретної держави та мають

на меті спонукати державу-порушника припинити порушення і виконати свої міжнародно-правові зобов'язання. Тобто контрзаходи мають переважно відновлювальний характер і є елементом режиму міжнародної відповідальності.

Натомість сучасні міжнародні економічні санкції мають значно ширший зміст і функціональне призначення. Вони можуть застосовуватися не лише окремими державами, а й міжнародними організаціями, насамперед Організацією Об'єднаних Націй та Європейським Союзом, а також коаліціями держав. Санкції спрямовані не лише на реагування на вже вчинене порушення, а й на запобігання подальшим загрозам міжнародному миру та безпеці, стримування небажаної поведінки, обмеження економічного та військового потенціалу держави-адресата, а також захист фундаментальних цінностей міжнародного співтовариства.

Саме тому в дисертації обґрунтовується висновок, що сучасні економічні санкції вже не можуть розглядатися виключно як різновид контрзаходів. Вони поступово трансформувалися у самостійний міжнародно-правовий механізм забезпечення міжнародного правопорядку, який поєднує елементи міжнародної безпеки, міжнародної відповідальності, економічного регулювання та превентивного впливу.

Практичне значення такого розмежування особливо яскраво проявляється на прикладі санкційних режимів щодо Російської Федерації та Ірану. Значна частина запроваджених обмежень спрямована не лише на реакцію на вже вчинені порушення міжнародного права, а й на недопущення подальшої агресії, обмеження фінансування військових програм, протидію обходу санкцій та забезпечення міжнародної безпеки. Саме це дозволяє розглядати санкції як окремий інститут сучасного міжнародного публічного права.

2. Нуруллаєв І.С., д.ю.н., проф., професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Запитання: Чому тіньовий флот Російської Федерації у дисертації розглядається як міжнародно-правова проблема, а не як економічне або логістичне явище?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! Тіньовий флот Російської Федерації не можна розглядати виключно як економічне, транспортне чи логістичне явище, оскільки його функціонування безпосередньо пов'язане з обходом міжнародно-правових обмежень, запроваджених у відповідь на грубе порушення Російською Федерацією основоположних норм міжнародного права.

У дисертації обґрунтовується, що тіньовий флот являє собою не сукупність окремих комерційних операцій, а цілісну систему організаційних, корпоративних, фінансових та морських механізмів, спрямованих на мінімізацію ефективності міжнародних санкцій. Йдеться про використання складних ланцюгів власності суден, часту зміну прапорів, реєстрацію в юрисдикціях із низьким рівнем контролю, приховування кінцевих бенефіціарів,

маніпуляції з даними AIS, а також використання непрозорих страхових та фінансових схем.

Ключове значення має те, що діяльність тіньового флоту дозволяє Російській Федерації зберігати значну частину доходів від експорту енергоресурсів, які фактично використовуються для фінансування продовження збройної агресії проти України. Таким чином, проблема виходить далеко за межі міжнародної торгівлі або морських перевезень і безпосередньо стосується ефективності міжнародних санкцій як інструменту підтримання міжнародного миру та безпеки.

Крім того, діяльність тіньового флоту створює виклики одразу для кількох галузей міжнародного права: міжнародного морського права, санкційного права, міжнародного фінансового права, права міжнародної безпеки та навіть міжнародного екологічного права. Використання технічно зношених суден, непрозорих схем страхування та перевантаження нафти у відкритому морі суттєво підвищує ризики екологічних катастроф і транскордонного забруднення морського середовища.

Саме тому у дисертації зроблено висновок, що тіньовий флот Російської Федерації слід розглядати як міжнародно-правову проблему системного характеру. Фактично він виступає інструментом обходу санкційних режимів та підриву механізмів міжнародно-правового реагування на агресію. Відповідно, протидія такому явищу потребує не лише економічних або адміністративних заходів, а й комплексної міжнародно-правової відповіді на рівні санкційного, морського, фінансового та безпекового регулювання.

3. Пазюк А.В., д.ю.н., професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Запитання: Яке значення у дисертації має аналіз Ормузької протоки у контексті санкцій проти Ірану?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! Аналіз Ормузької протоки у дисертації має значення не стільки для дослідження міжнародного морського права, скільки для демонстрації того, що сучасні економічні санкції здатні впливати не лише на державу-адресата, а й на функціонування глобальної системи міжнародної безпеки, торгівлі та енергетичних ринків.

Ормузька протока є одним із найважливіших морських транспортних коридорів світу, через який проходить значна частина світового експорту нафти та скрапленого природного газу. Саме тому будь-які загрози обмеження свободи судноплавства в цьому регіоні мають не локальні, а глобальні наслідки для міжнародної економіки та енергетичної безпеки.

У дисертації обґрунтовується, що Іран у відповідь на санкційний тиск неодноразово використовував потенціал Ормузької протоки як інструмент асиметричного впливу на держави, які запроваджували санкції. При цьому йдеться не лише про можливість фізичного блокування судноплавства, а й про створення ризиків для міжнародних перевезень, підвищення вартості

страхування, дестабілізацію енергетичних ринків та формування додаткового політичного тиску на держави-ініціатори санкцій.

Наукове значення цього прикладу полягає у тому, що він демонструє взаємозалежність між санкційною політикою та міжнародною безпекою. Санкції вже не можна розглядати як односторонній процес впливу одних держав на інших. На практиці вони формують складну систему взаємних реакцій, у межах якої держава-адресат також може використовувати власні географічні, ресурсні, транспортні чи енергетичні переваги для впливу на міжнародне співтовариство.

Крім того, аналіз Ормузької протоки дозволив дійти висновку, що ефективність санкцій повинна оцінюватися не лише через їх вплив на державу, проти якої вони спрямовані, але й через потенційні ризики для міжнародної торгівлі, свободи судноплавства, енергетичної стабільності та міжнародного миру і безпеки загалом.

Саме тому Ормузька протока використовується у дисертації як показовий приклад того, що сучасні економічні санкції є не лише інструментом економічного впливу, а й важливим елементом архітектури міжнародної безпеки, який здатний породжувати складні геополітичні та правові наслідки глобального масштабу.

4. Немченко К.С., д-р філософії в галузі права, в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Запитання: Які основні критерії ефективності міжнародних економічних санкцій запропоновано у дисертації?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! У дисертації обґрунтовано, що ефективність санкцій не може оцінюватися лише за фактом зміни політичної поведінки держави-адресата. Запропоновано враховувати комплекс критеріїв: легітимність мети санкцій, їх націленість, пропорційність, часову обмеженість, здатність обмежити фінансові, технологічні та військові ресурси держави-порушника, рівень контролю за обходом санкцій, гуманітарні наслідки для цивільного населення, а також здатність санкційного режиму адаптуватися до контрреакцій адресата. Саме такий комплексний підхід дозволяє оцінити санкції не формально, а з точки зору їх реального впливу на міжнародно-протиправну поведінку.

5. Прощаєв В.В., д.ю.н., проф., професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Запитання: Яким чином у роботі оцінено можливість використання заморожених активів Російської Федерації для компенсації шкоди Україні?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! У дисертації це питання розглядається як один із найскладніших сучасних викликів міжнародного права. Автор виходить із того, що замороження суверенних активів Російської Федерації саме по собі ще не є конфіскацією, але створює передумови для формування нових механізмів забезпечення репараційної відповідальності

держави-агресора. Водночас підкреслюється, що використання таких активів має враховувати принцип державного імунітету, стабільність міжнародної фінансової системи та потребу у правовій визначеності. Наукова позиція полягає в тому, що грубе порушення імперативних норм міжнародного права не може залишатися без ефективного механізму відповідальності, а тому міжнародна практика поступово шукає баланс між імунітетом держави та принципом повного відшкодування шкоди збитків.

6. Чистякова Ю.В., к.ю.н., доц., доцент кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Запитання: Чи може введення міжнародних економічних санкцій автоматично вважатися форс-мажорною обставиною у договірних відносинах?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! У дисертації доведено, що введення санкцій не може автоматично визнаватися форс-мажором. Для цього необхідно встановити, чи виникло зобов'язання до або після введення відповідних санкцій, чи створюють санкції реальну юридичну неможливість виконання, чи вжив боржник усіх можливих заходів для належного виконання зобов'язання, а також чи існує прямий причинний зв'язок між санкційною заборонаю і невиконанням договору. Тому санкції можуть бути підставою для звільнення від відповідальності лише у конкретних випадках, але не як універсальна автоматична підстава.

7. Жукорська Я.М., к.ю.н., доц., декан факультету права та міжнародних відносин КАІ:

Запитання: Які ознаки дають підстави стверджувати, що міжнародне санкційне право формується як окрема галузева підсистема міжнародного публічного права?

Відповідь здобувача: Дякую за запитання! На сучасному етапі коректніше говорити не про остаточно сформовану самостійну галузь, а про становлення окремої галузевої підсистеми міжнародного санкційного права. Вона має специфічний предмет регулювання, що охоплює підстави, порядок, межі та правові наслідки застосування санкцій. Водночас відповідні норми залишаються розосередженими між правом міжнародної безпеки, міжнародним економічним правом, правом міжнародної відповідальності, міжнародним морським правом і міжнародним правом прав людини.

Проведений у дисертації аналіз санкційних режимів щодо Ірану та Російської Федерації засвідчив формування спільних принципів санкційного регулювання, зокрема законності, легітимності мети, пропорційності, адресності, часової обмеженості, дотримання прав підсанкційних осіб та мінімізації гуманітарних наслідків. Наявність власного понятійного апарату, механізмів запровадження, перегляду, оскарження та протидії обходу санкцій свідчить про поступову інституціоналізацію міжнародного санкційного права як окремої підсистеми сучасного міжнародного правопорядку.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри міжнародного та європейського права Максимович Роман Олегович.

Максимович Р.О.: За період навчання Поливач Роман Олександрович проявив себе як відповідальний, наполегливий та самостійний дослідник, здатний працювати з великим обсягом складного нормативного, доктринального та практичного матеріалу. Обрана тема дисертації вимагала не лише знання міжнародного права, а й розуміння санкційного регулювання Європейського Союзу, США, Великої Британії, Організації Об'єднаних Націй, практики міжнародного комерційного арбітражу, міжнародного економічного права та сучасних викликів міжнародної безпеки.

У процесі підготовки дисертації здобувач продемонстрував належний рівень наукової дисципліни, вміння самостійно формулювати дослідницькі завдання, працювати з джерельною базою, аналізувати різні правові режими та робити аргументовані висновки. Рекомендації наукового керівника були переважно враховані та належним чином інтегровані у текст дисертаційного дослідження. У тих питаннях, де здобувач пропонував власне авторське бачення, відповідна позиція була належно обґрунтована та підтверджена аналізом нормативних актів, міжнародної практики й доктринальних джерел.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, у межах якого автором сформульовано комплекс теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій щодо міжнародно-правової природи сучасних економічних санкцій, введених проти Ірану та Російської Федерації. Особливо важливим є те, що робота не обмежується описом санкційних режимів, а спрямована на виявлення їх місця у системі міжнародного права, їх зв'язку з міжнародною відповідальністю, міжнародною безпекою, правами приватних осіб та міжнародним економічним оборотом.

Усі теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є результатом особистої наукової роботи здобувача. Дослідження відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних праць такого рівня, вирізняється актуальністю, комплексністю, належною структурованістю та практичною спрямованістю. Текст дисертації свідчить про здатність автора працювати з міжгалузєвою проблематикою, поєднувати публічно-правовий і приватноправовий виміри санкційного регулювання та формувати власні наукові висновки.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Поливача Романа Олександровича на тему «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права» на здобуття ступеня доктора філософії відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, і може бути рекомендована до захисту перед разовою спеціалізованою вченою радою.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання і зауваження:

Немченко К.С., доктор філософії у галузі права, в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Дисертаційне дослідження присвячене одній із найбільш актуальних, складних і водночас динамічних проблем сучасного міжнародного публічного права – міжнародно-правовій природі, механізмам застосування та наслідкам сучасних економічних санкцій, введених проти Ірану та Російської Федерації. Актуальність обраної теми не викликає сумніву, оскільки в умовах трансформації міжнародної системи безпеки економічні санкції дедалі більше набувають значення не лише інструменту зовнішньої політики окремих держав, а й складного правового механізму реагування на міжнародно-протиправну поведінку, агресію, підтримку збройних конфліктів, порушення прав людини, загрози міжнародному миру та безпеці.

Наукової та практичної ваги тема набуває у зв'язку з повномасштабною агресією Російської Федерації проти України та підтримкою цієї агресії з боку Ірану, зокрема шляхом військово-технічного сприяння, постачання озброєння, безпілотних систем та інших засобів, що використовуються у збройному конфлікті. У такому контексті санкції проти Російської Федерації та Ірану вже не можуть розглядатися лише як сукупність політичних або економічних обмежень. Вони формують багаторівневу систему міжнародно-правового впливу, яка охоплює публічно-правові, приватноправові, фінансові, торговельні, корпоративні, арбітражні та правозахисні аспекти.

Дисертація вирізняється належним рівнем наукової обґрунтованості, комплексністю підходу та актуальністю поставлених завдань. Автор послідовно досліджує категорію міжнародних економічних санкцій у системі міжнародного публічного права, аналізує санкційні режими Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки, Великої Британії та Організації Об'єднаних Націй, розкриває особливості санкцій, запроваджених проти Ірану та Російської Федерації, а також окремо зосереджується на інструментах оскарження санкційних рішень і проблематиці застосування санкцій у міжнародному комерційному арбітражі.

Методологічна основа дослідження є достатньо виваженою та відповідає складності обраної теми. Важливим є те, що автор не обмежується описом

окремих санкційних пакетів, а розглядає санкції як систему взаємопов'язаних правових механізмів, що впливають на поведінку держав, приватних суб'єктів, фінансових установ, транснаціональних корпорацій, морських перевізників та учасників міжнародного комерційного обороту.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає насамперед у формуванні цілісного підходу до розуміння сучасних економічних санкцій проти Ірану та Російської Федерації як комплексного міжнародно-правового інструменту, що поєднує елементи міжнародного публічного права, міжнародного економічного права, права міжнародної безпеки, міжнародного морського права, санкційного комплаєнсу та міжнародного арбітражу. Автором обґрунтовано, що сучасні економічні санкції поступово виходять за межі традиційної політичної реакції держав і перетворюються на самостійний механізм міжнародно-правового примусу, який має власну структуру, процедури застосування, стандарти оскарження та правові наслідки для широкого кола суб'єктів.

Окремої уваги заслуговує дослідження впливу санкцій на міжнародні комерційні та корпоративні правовідносини. Автор справедливо зазначає, що санкції дедалі частіше стають фактором, який впливає на виконання договорів, структурування корпоративних відносин, можливість здійснення платежів, доступ до арбітражу, виконання арбітражних рішень та оцінку ризиків у міжнародній торгівлі. Саме тому дисертація має не лише теоретичне, а й виразне практичне значення для юристів, арбітрів, комплаєнс-фахівців, державних органів та суб'єктів господарювання.

Водночас дисертаційне дослідження містить окремі дискусійні аспекти, які не знижують його наукової цінності, але можуть бути враховані у подальшій роботі автора. Зокрема, додаткової деталізації могло б потребувати питання співвідношення санкцій та контрзаходів у випадках грубого порушення норм *jus cogens*, зокрема щодо намагання окремих авторів визначати блокування Ормузької протоки з боку Ірану, як контрзахід; більш розгорнутого аналізу потребує проблема вторинних санкцій та їх відповідності принципам суверенної рівності держав і невтручання у внутрішні справи; перспективним є також подальше дослідження практичних механізмів використання заморожених активів Російської Федерації для компенсації шкоди, завданої Україні, але ж це питання на юридичній повістці ЄС уже біля 3-х років. Водночас зазначені зауваження мають уточнювальний характер і лише підкреслюють складність та багатовимірність обраної тематики.

Загалом дисертаційне дослідження є самостійною, завершеною та науково значущою працею, у якій запропоновано комплексне бачення сучасних економічних санкцій проти Ірану та Російської Федерації в системі міжнародного права. Робота демонструє достатній рівень наукової зрілості автора, здатність до самостійного аналізу складних міжнародно-правових явищ, належне володіння джерельною базою та актуальною санкційною практикою.

На підставі викладеного вважаю, що дисертаційне дослідження Поливача Романа Олександровича відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283, від 19 травня 2023 року № 502, від 3 травня 2024 року № 507), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, у якій отримано нові обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має значення для юридичної науки. Автор Поливач Роман Олександрович за результатами попереднього розгляду заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Волошин Ю.О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ:

Актуальність теми дисертаційного дослідження є беззаперечною. Сучасні економічні санкції стали одним із ключових інструментів реагування демократичних держав та міжнародних організацій на порушення міжнародного правопорядку, агресію, підтримку збройних конфліктів, порушення прав людини, загрози міжнародній безпеці та спроби обходу встановлених міжнародних обмежень. У цьому контексті дослідження економічних санкцій, введених проти Ірану та Російської Федерації, має вагоме значення, оскільки саме ці два санкційні напрями демонструють найбільш складні та багаторівневі моделі сучасного санкційного регулювання.

Дисертація має достатнє теоретичне і практичне значення, оскільки дозволяє переосмислити правову природу економічних санкцій у сучасному міжнародному праві. Якщо раніше санкції часто розглядалися переважно як політичний інструмент або засіб економічного тиску, то сучасна практика свідчить про їх поступову трансформацію у комплексний механізм міжнародно-правового примусу. Такий механізм має власну нормативну основу, процедурні правила, систему суб'єктів, способи реалізації, механізми судового контролю та значний вплив на приватноправові відносини.

Структура дисертації є логічною та відповідає меті дослідження. Позитивної оцінки заслуговує висвітлення санкцій проти Російської Федерації у зв'язку з агресією проти України. Автор переконливо доводить, що санкційний режим проти Росії після 2022 року має принципово нову якість. Він спрямований не лише на політичне засудження агресії, а й на системне обмеження економічної, технологічної, фінансової, військово-промислової та

енергетичної спроможності держави-агресора. Значущим є висновок про те, що санкції проти Росії стали одним із ключових елементів міжнародної реакції на грубе порушення Статуту ООН, принципу незастосування сили, територіальної цілісності України та основ міжнародної безпеки.

Важливим науковим результатом є дослідження тіньового флоту Російської Федерації. Автор обґрунтовує, що використання мережі пов'язаних судновласників, операторів, страхових структур, юрисдикцій із низьким рівнем контролю, непрозорих схем власності та прихованих маршрутів перевезення енергоресурсів становить системний механізм обходу міжнародних санкцій. Такий висновок має важливе значення для розвитку санкційного права, оскільки демонструє необхідність переходу від формального контролю за окремими операціями до комплексного виявлення мережевих схем обходу санкцій.

Чітким є аналіз санкцій проти Ірану. Автор досліджує їх історичну еволюцію, правову природу, підстави застосування та зв'язок із питаннями міжнародної безпеки. Дисертація обґрунтовано показує, що санкції проти Ірану мають багатовимірний характер: вони пов'язані з ядерною програмою, підтримкою збройних конфліктів, регіональною політикою, порушенням прав людини та постачанням озброєнь. Важливо, що автор аналізує Іран не ізольовано, а у зв'язку з підтримкою Російської Федерації у війні проти України, що надає дослідженню особливої актуальності для української юридичної науки та зовнішньополітичної практики. Окремого схвалення заслуговує дослідження Ормузької протоки як стратегічного чинника у санкційній політиці щодо Ірану. Автор показує, що контроль або загроза впливу на свободу судноплавства в Ормузькій протоці може використовуватися Іраном як асиметричний інструмент відповіді на санкційний тиск. Такий підхід дозволяє поєднати санкційне право з міжнародним морським правом, енергетичною безпекою та правом міжнародної безпеки.

Водночас робота містить окремі питання, які можуть бути предметом подальших наукових досліджень. Зокрема, перспективним є поглиблення аналізу співвідношення санкційних режимів із нормами Світової організації торгівлі, більш детальне дослідження екстериторіальної дії вторинних санкцій, а також подальше опрацювання проблеми використання заморожених активів Російської Федерації для компенсації шкоди, завданої Україні. Крім того, доцільним у майбутньому було б розширити аналіз практики національних судів держав Європейського Союзу щодо застосування санкцій у приватноправових спорах.

У цілому дисертація Поливача Романа Олександровича є завершеним, цілісним і високоякісним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, встановленим до робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право. Робота вирізняється самостійністю суджень.

Загалом, це дисертаційне дослідження може бути рекомендовано до представлення до захисту в спеціалізовану вчену раду.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Поливача Романа Олександровича на тему «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні економічні санкції посідають одну з центральних позицій у міжнародному дискурсі щодо забезпечення міжнародного миру, безпеки та підтримання стабільності міжнародного правопорядку. У ХХІ столітті санкції стали одним із найбільш поширених інструментів реагування міжнародної спільноти на агресію, підтримку збройних конфліктів, порушення прав людини, міжнародного гуманітарного права, режимів нерозповсюдження зброї масового знищення та інших фундаментальних норм міжнародного права. На відміну від застосування військової сили, економічні санкції розглядаються як альтернативний механізм впливу на держави та інших суб'єктів міжнародних відносин, що дозволяє здійснювати політичний, економічний та правовий тиск без безпосереднього використання збройних засобів примусу.

Під санкційний вплив потрапляють не лише держави, а й окремі фізичні особи, компанії, банки, судновласники, страхові організації, фінансові посередники, підприємства військово-промислового комплексу, інвестиційні фонди та інші учасники міжнародного економічного обороту. Це свідчить про поступове формування нової моделі санкційного регулювання, яка виходить далеко за межі класичного розуміння міжнародно-правових засобів примусу.

Особливого значення ця проблематика набула після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну у лютому 2022 року. Саме агресія РФ стала каталізатором безпрецедентної трансформації санкційної політики держав Заходу та міжнародних організацій. Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Канада, Австралія, Японія та низка інших держав сформували найбільший у сучасній історії комплекс економічних обмежень щодо держави-агресора. Санкції охопили банківський сектор, енергетичну галузь, військово-промисловий комплекс, морські перевезення, страхування, експорт технологій подвійного призначення, міжнародні розрахунки, операції з цінними паперами та інші сфери економічної діяльності. Вперше в історії міжнародних відносин санкційний тиск набув настільки комплексного та системного характеру, що фактично став окремим елементом глобальної архітектури міжнародної безпеки.

Водночас практика застосування санкцій проти Російської Федерації продемонструвала низку нових викликів для міжнародного права. Зокрема, актуалізувалося питання правової природи заморожених державних активів,

перспектив їх використання для компенсації шкоди, завданої Україні, співвідношення санкцій та державного імунітету, а також меж допустимого втручання у майнові права суб'єктів, які перебувають під санкціями. Додатково виникла проблема обходу санкцій через використання мережі афілійованих перевізників, фінансових посередників, офшорних структур та так званого тіньового флоту Російської Федерації. Усе це свідчить про необхідність переосмислення традиційних підходів до санкцій як інструменту міжнародно-правового впливу.

Отже, актуальність теми обумовлена поєднанням історичної еволюції санкційних механізмів, трансформацією санкцій у самостійний інструмент міжнародно-правового примусу, безпрецедентним масштабом санкцій проти Російської Федерації після початку повномасштабної агресії проти України, тривалим санкційним режимом щодо Ірану, необхідністю протидії обходу міжнародних обмежень, а також значним впливом санкцій на міжнародні комерційні, корпоративні та арбітражні правовідносини. Сукупність цих факторів свідчить про своєчасність, теоретичну значущість та практичну необхідність комплексного дослідження сучасних економічних санкцій проти Ірану та Російської Федерації в системі міжнародного публічного права.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідних робіт (НДР):

- кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин на тему «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (номер державної реєстрації 69-2021/150106), де автором досліджено механізми запровадження та реалізації санкцій ООН і ЄС;

- міжвідомчих дослідницьких ініціатив, зокрема: «Міжнародно-правові аспекти забезпечення прав людини в умовах сучасних глобальних викликів» (номер державної реєстрації 0121U108745); «Механізми реалізації міжнародного гуманітарного права в умовах збройного конфлікту» (номер державної реєстрації 0120U104238); «Адаптація правової системи України до стандартів міжнародного права в умовах воєнного стану» (номер державної реєстрації 0123U101622), у межах яких автором визначено правозахисні та гуманітарні межі санкцій, а також напрями вдосконалення санкційного законодавства України.

- . Таким чином, тематика дисертації повністю узгоджується з пріоритетними напрямами науково-дослідної діяльності факультету та державної політики у сфері інтеграції України до Європейського Союзу.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі “Міжнародне право” за спеціальністю 293 “Міжнародне право” галузі знань 29 “Міжнародні відносини” в КАІ (зокрема, ОК 1.3.1, ОК 1.3.2, ОК 1.3.4 та ОК 1.3.5).

3. Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є комплексне визначення правової природи, механізмів запровадження, реалізації та оскарження сучасних економічних санкцій щодо Ірану та Російської Федерації, а також визначення їх місця в системі міжнародного права у розрізі військової агресії, в тому числі військового вторгнення Російської Федерації в Україну та збройного конфлікту на Близькому Сході.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити взаємопов'язаність між військовою агресією Російської Федерації та системою економічних санкцій, що накладаються на Російську Федерацію за такі дії;
- проаналізувати історичний контекст і причини введення та динаміку накладення економічних санкцій проти Ірану та Росії;
- розглянути та розкрити різні види економічних санкцій, застосованих до Ірану та Російської Федерації, визначити їх особливості, спільні та відмінні риси;
- проаналізувати юридичні, соціально-економічні наслідки економічних санкцій для населення обох Ірану та Російської Федерації;
- проаналізувати та визначити стратегічні юридичні контр-реакції Ірану та Російської Федерації на економічні санкції;
- провести порівняльний аналіз результатів впливу економічних санкцій на політичну ситуацію в Ірані та Російській Федерації в міжнародно-правовому контексті;
- визначити моделі покращення та підвищення ефективності механізмів впливу міжнародних економічних санкцій на держави-агресори.

4. Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають або можуть виникнути в умовах введення економічних санкцій різними державами, міжнародними організаціями на Іран та Російську Федерацію, вплив цього на систему міжнародного права.

5. Предмет дослідження – міжнародно-правові засади, механізми запровадження, реалізації та оскарження економічних санкцій, що застосовуються окремими державами та міжнародними організаціями щодо Ірану та Російської Федерації у зв'язку з вчиненням ними міжнародно-протиправних діянь, зокрема військової агресії та підтримки збройних конфліктів, а також правова природа таких санкцій, їх вплив на міжнародні публічні та приватноправові відносини, міжнародну торгівлю, корпоративні правовідносини, міжнародний комерційний арбітраж і систему міжнародного публічного права в цілому.

6. Методи дослідження. При виконанні дослідження були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Серед загальнонаукових слід підкреслити діалектичний, формально-логічний, системно-функціональний та логіко-семантичний методи наукового пізнання. Зокрема, діалектичний метод був використаний при аналізі змісту між елементами та структурою економічних санкцій. Формально-логічний метод був використаний при побудові та аналізі існуючих класифікацій щодо економічних санкцій, що накладаються на Іран та Російську Федерацію. Системно-функціональний метод був використаний при систематизації підходів щодо правової природи «непрямих санкцій», які часто накладаються на держави, які сприяють обходу економічних санкцій.

Спеціальними методами наукового пізнання виступили метод тлумачення норм права, порівняльно-правовий аналіз, історико-правовий метод та формально-юридичний. Порівняльно-правовий метод використовувався як один з основних методів дослідження, зокрема при аналізі положень законодавств Європейського Союзу, що стосується питання накладення економічних санкцій на держав за військову агресію.

Метод тлумачення норм права використовувався найбільш поширено в першому розділі дисертаційного дослідження при аналізі положень категорії економічних санкцій.

Історико-правовий метод був використаний при дослідженні етапів розвитку накладення економічних санкцій на держави-агресори, досвіду правового регулювання Європейського Союзу, США, Великобританії у питаннях стандартів ситуацій, коли накладаються економічні санкції.

7. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою в Україні самостійною роботою із комплексного аналізу сучасних економічних санкцій, що застосовуються щодо Ірану та Російської Федерації, визначенні їх місця в системі міжнародного публічного права, а також у формуванні нових наукових підходів до розуміння правової природи, механізмів реалізації та наслідків застосування міжнародних економічних санкцій.

вперше:

- визначено міжнародно-правову природу тіньового флоту Російської Федерації як системного механізму обходу міжнародних економічних санкцій, що функціонує через мережу афілійованих судновласників, посередницьких компаній, страхових структур та юрисдикцій зі спрощеним регулюванням морських перевезень. Доведено, що діяльність тіньового флоту суттєво знижує ефективність міжнародних санкційних режимів у сфері енергетичного експорту та потребує розширення санкційного впливу не лише на державу-адресата санкцій, але й на суб'єктів, які прямо або опосередковано сприяють обходу встановлених обмежень;

- обґрунтовано існування взаємозв'язку між санкційною політикою щодо Ірану та використанням останнім потенціалу Ормузької протоки як інструменту непрямого міжнародно-правового впливу на держави-ініціатори санкцій. Встановлено, що загроза блокування або обмеження свободи судноплавства через Ормузьку протоку використовується Іраном як форма асиметричної санкційної контрреакції, яка не ґрунтується на передбачених міжнародним правом повноваженнях держави щодо обмеження міжнародного транзитного проходу, однак здатна створювати значний економічний вплив на міжнародні транспортні перевезення, енергетичні ринки та глобальні логістичні ланцюги;

- обґрунтовано необхідність розмежування міжнародних економічних санкцій та контрзаходів як самостійних правових механізмів реагування на міжнародно-протиправні діяння. Встановлено, що на відміну від контрзаходів, застосування яких обмежується наявністю попереднього міжнародного правопорушення та спрямовується на відновлення порушеного права, сучасні економічні санкції можуть використовуватися як превентивний та стримувальний інструмент забезпечення міжнародного миру і безпеки;

- встановлено тенденцію трансформації міжнародно-правового режиму суверенних активів держави-агресора в умовах грубого порушення імперативних норм міжнародного права (*jus cogens*). Обґрунтовано, що замороження активів Російської Федерації та їх потенційне спрямування на компенсацію шкоди Україні свідчать про формування нового підходу до співвідношення принципу державного імунітету та принципу міжнародно-правової відповідальності держав за міжнародні злочини.

удосконалено:

- підхід до визначення правової природи адміністративного заморожування активів у санкційному праві Європейського Союзу шляхом додаткового обґрунтування його самостійного превентивного характеру, який відрізняє зазначений захід від арешту майна, конфіскації та інших заходів процесуального примусу;

- наукові підходи до оцінки ефективності міжнародних економічних санкцій шляхом включення до критеріїв оцінки не лише політичних результатів впливу на державу-адресата, а й показників технологічної ізоляції, обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків, логістичних ланцюгів та механізмів обходу санкцій;

- теоретичні підходи до визначення меж впливу санкційних режимів на міжнародні приватноправові відносини, зокрема на виконання зовнішньоекономічних контрактів, корпоративне управління, банківські розрахунки та міжнародний комерційний арбітраж.

набуло подальшого розвитку:

- твердження про те, що обмежувальні заходи є інструментом у спільній зовнішній політиці та політиці безпеки ЄС, за допомогою якого ЄС

може втручатися, коли це необхідно, щоб запобігти конфлікту або реагувати на нові чи поточні кризи, а також сприяти миру, демократії, повазі до верховенства права, прав людини та міжнародного права. Санкції ЄС є націленими на тих, хто відповідає за політику чи дії, на які ЄС хоче вплинути, одночасно зменшуючи, наскільки це можливо, будь-які непередбачені наслідки;

- теза про те, що практичне застосування санкцій вимагає від держав прийняття значної кількості обмежувальних дій проти інтересів судноплавства. Деякі з цих заходів істотно стримують нормальну свободу судноплавства. Такі заходи, часто можуть конфліктувати з морським правом, оскільки вони залежать або від спеціальної згоди держави прапора, або від того чи покладаються вони на існуючу владу держав для контролю над суднами під іноземним прапором у своїх портах або суверенних водах. Вони також можуть ґрунтуватися на існуючих угодах, які дозволяють забороняти рух судна у відкритому морі;

- твердження про те, що інститут економічних санкцій носить глибокий репутаційний підтекст. Низка європейських, канадських, японських компаній в силу введення економічних санкцій проти Ірану відмовлялися від різних інвестиційних проектів у цій державі в силу можливості отримання негативних репутаційних ризиків, хоча прямої юридичної заборони на здійснення таких інвестицій не було.

8. Практичне значення одержаних результатів полягає в поглибленні та доповненні існуючих знань, теоретико-методологічних підходів щодо Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права

Основні наукові положення, висновки та пропозиції можуть бути використані в практичній Основні наукові положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження можуть бути використані у практичній діяльності органів державної влади України, насамперед Ради національної безпеки і оборони України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства юстиції України та інших органів, відповідальних за формування й реалізацію санкційної політики держави. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці проєктів нормативно-правових актів у сфері санкційного законодавства, удосконаленні механізмів імплементації та контролю за дотриманням міжнародних санкційних режимів, а також у правозастосовній практиці суб'єктів господарювання, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність в умовах дії міжнародних економічних санкцій.

Окремі положення дисертації можуть бути використані у діяльності юридичних служб підприємств, адвокатській практиці, міжнародному комерційному арбітражі, а також у науково-дослідній та освітній діяльності під час викладання навчальних дисциплін “Міжнародне публічне право”, “Міжнародне право”;

Таким чином, дисертаційне дослідження має як теоретичну, так і практичну цінність.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи, їх упровадженням у професійну адвокатську діяльність, що підтверджується Довідкою про впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність адвоката (вих. № 10-04-2026 від 10 квітня 2026 року) та свідчить про практичну значущість одержаних наукових результатів.

Результати даної дисертаційної роботи впроваджено в навчальному процесі при підготовці фахівців за спеціальністю 293 – Міжнародне право за освітньо-професійною програмою «Міжнародне право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з дисциплін «Право міжнародних організацій», «Міжнародне публічне право».

9. Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею здобувача. Усі наукові положення, висновки, узагальнення та практичні рекомендації, що виносяться на захист, отримані автором самостійно.

10. Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження та його основні положення, оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях, зокрема: «Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції» (м. Київ, 2024), «Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Modern Perspectives on Global Scientific Solutions» (Bergen, 2025), «Фундатор української академічної науки та освіти» (м. Київ, 2025).

11. Публікації. За результатами дослідження опубліковано 7 наукових праць, зокрема: 3 статті опубліковано у фахових наукових фахових виданнях України, віднесених до категорії «Б»; 1 розділ в монографії (у співавторстві) та 3 у матеріалах науково-практичних конференцій.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Maksymovych R. O., Polyvach R. O. Types of Economic Sanctions and Their Effectiveness in the System of Modern International Legal Challenges. Contemporary International Relations: Topical Highlights of Theory and Practice

2023: collective monograph / edited by Yu. Voloshyn, N. Vasylyshyna. Warsaw: RS Global Sp. z O.O., 2023. P. 359–371, DOI: <https://doi.org/10.31435/rsglobal/054>.

2. Поливач Р.О. Механізми застосування економічних санкцій в Європейському Союзі: правові аспекти та практична реалізація. *Європейські перспективи*. 2025. № 1. С.248-256. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2025.1.36>

3. Поливач Р.О. Юридичні аспекти конфіскації російських активів у США та Європейському Союзі. *Право.ua*. № 4, 2024. С. 245-250. DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2024.4.37>

4. Поливач Р.О. Класифікація та механізми застосування міжнародних економічних санкцій. *Науковий вісник УжНУ*. Серія: Право. 2025. №4. С. 290-295 DOI:<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.45>

Наукові праці, які засвідчують апробацію дисертації:

5. Polivach R. Effectiveness of economic sanctions in public international law. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / Факультет міжнародних відносин Національний авіаційний університет; за загальною редакцією Ю. О. Волошина. Київ: Національний авіаційний університет. 2024. С. 218-220,*

6. Поливач Р.О. Взаємозв'язок санкцій із принципом суверенної рівності держав. Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. «*Modern Perspectives on Global Scientific Solutions*» (March 3-5, 2025. Bergen, Norway). *European Open Science Space*. 2025. С. 117-118.

7. Поливач Р.О. Роль ООН та регіональних організацій у запровадженні санкцій. *Міжнародна науково-практична конференція «Фундатор української академічної науки та освіти». Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. 2025.*

12. Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 236 сторінки, із них 203 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 242 найменування.

13. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Поливач Роман Олександрович зарекомендував себе як самостійний, творчий і відповідальний дослідник. Для нього характерні вміння поєднувати наукові підходи та джерела з різних галузей знань, ґрунтовність у опрацюванні теоретичного й практичного матеріалу, глибоке знання чинного законодавства, методологічна обґрунтованість і логічність викладу наукових

положень, а також здатність до формулювання змістовних теоретичних і практичних узагальнень.

Як особистість, здобувач вирізняється високим рівнем патріотизму, чіткою орієнтацією на захист національних інтересів України у межах обраної проблематики, високою працездатністю, коректністю та професійною етикою. Він упевнено володіє сучасними методами наукового пізнання, що свідчить про належний рівень його теоретичної підготовки та практичних навичок науково-дослідної роботи.

14. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено грамотною науковою українською мовою з дотриманням вимог академічного стилю та сучасних стандартів наукової комунікації. Матеріал дослідження характеризується логічною послідовністю, структурованістю та чіткістю викладу, що забезпечує цілісне сприйняття представлених теоретичних положень, аналітичних результатів і практичних рекомендацій. Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України, з дотриманням стандартів академічної доброчесності, стилістичної єдності та бібліографічної точності.

15. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

16. Рецензенти рекомендують: відповідно до пп. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, пропонується такий склад разової ради:

Голова ради:

Нуруллаєв Ількін Садагат огли, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Рецензенти:

Жукорська Ярина Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Пазюк Андрій Валерійович, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Офіційні опоненти:

Нестор Віталій Романович, доктор юридичних наук, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»;

Лисик Володимир Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача Поливача Романа Олександровича. (зокрема, є його близькою особою) та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Поливач Роман Олександрович і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Поливача Романа Олександровича на тему: «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Поливача Романа Олександровича відповідає спеціальності 293 «Міжнародне право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Міжнародні економічні санкції проти Ірану та Російської Федерації в системі сучасного міжнародного публічного права», подану Поливачем Романом Олександровичем на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Нуруллаєв Ількін Садагат огли, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Рецензенти:

Жукорська Ярина Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Пазюк Андрій Валерійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Офіційні опоненти:

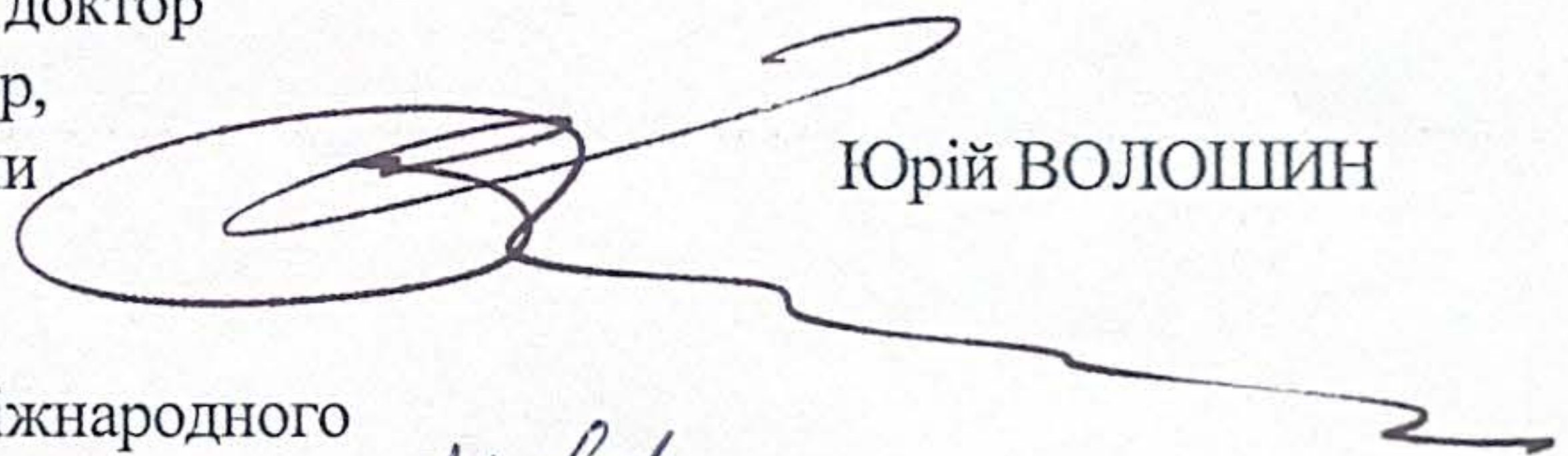
Нестор Віталій Романович, доктор юридичних наук, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»;

Лисик Володимир Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук: «за» – 16, «проти» – немає, «утрималося» – немає.

Головуючий на засіданні:

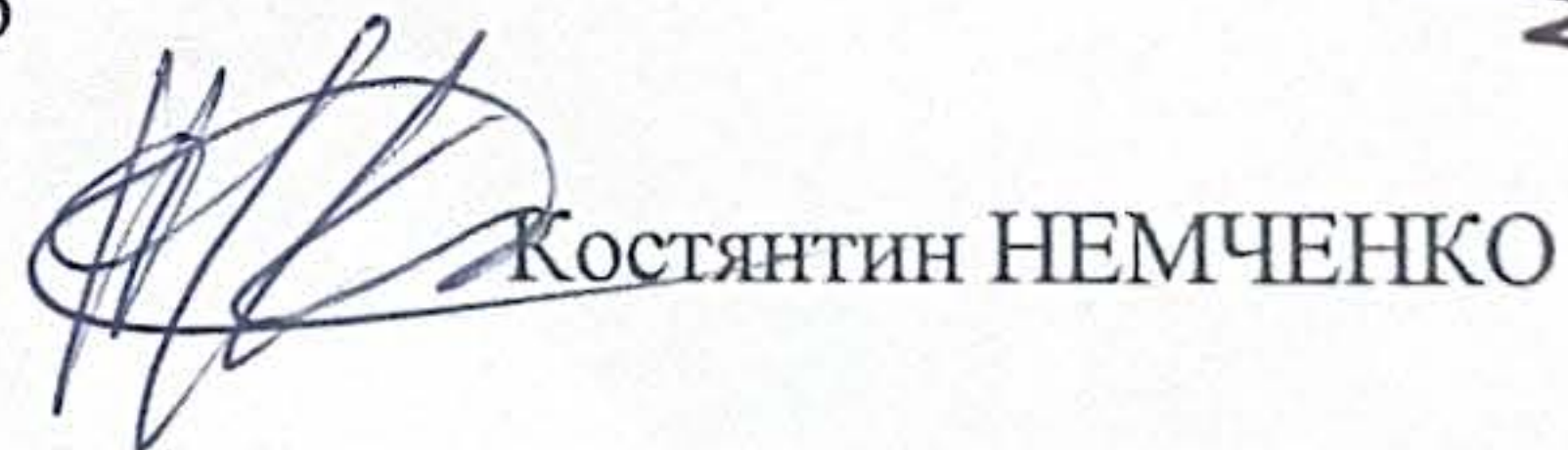
професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Юрій ВОЛОШИН

Секретар засідання:

В.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ, доктор філософії у галузі права

Костянтин НЕМЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ, д.т.н., професор

Сергій ГНАТЮК